

CİLT 15, SAYI: 2 ŞUBAT 1987

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

gö r ü ş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) ŞUBAT 1987

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ömer Dinçkök*

Yazı İşleri Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Adres:

Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No. 233/9
Harbiye - İST. Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz
kullanılabilir.

GÖRÜŞ'te çıkan imzalı yazılar kişisel görüşleri
yansıtmakta olup mutlaka derneğin görüşü
olarak telakki edilemez.

Basıldığı Yer:

İDE AJANS TİC. LTD. ŞTİ.
Tel: 526 54 60

Bu sayıda;

TÜSİAD'dan haberler	4
1987 Yılına Girerken Türkiye Ekonomisi	9
GATT Devlet İhalelerinde Uluslararası Rekabet Alanlarını genişletiyor	18
Trafik Emniyeti Artık Sadece Teknokratların İşi Değildir. (Fransa Deneyimi).	20
Turizmde Son Gelişmeler	25

TÜSİAD Genel Kurul Toplantısı 16 Ocak 1987 tarihinde İstanbul Etap Marmara Otelinde yapılmıştır. Toplantı, Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Sakıp Sabancı tarafından açılmış, İstiklal Marşı söylendikten sonra saygı duruşunda bulunulmuştur.

Toplantıyı yönetmek üzere Sayın Ahmet Aydın Bolak Divan Başkanlığına, Sayın Üstün Çevik Başkan Vekilliğine seçilmişlerdir.

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Sakıp Sabancı'nın Genel Kurul açılış konuşmasını yapmasının ardından, Denetçiler Raporu okunmuş ve Sayın Sakıp Sabancı bu konuda sözlü izahat vermiştir. 1986 yılı bütçesi ve harcamalarının okunup, ittifakla kabul edilmesinden sonra Yönetim Kurulu ve Denetçiler ibra edilmiştir.

Dernekler kanunu ile ilgili formalitelerin ikmalinden sonra dernek organlarının se-

çimine geçilmiştir. Yeni seçilen Yönetim Kurulu, Yüksek İstişare Konseyi, Denetçiler ve Haysiyet Divanı üyelerinin isimleri aşağıda gösterilmiştir.

Daha sonra 1987 program ve bütçesi okunarak kabul edilmiş, üyeler söz alarak dileklerini belirtmişlerdir.

Genel Kurul münasebetiyle verilen yemekli toplantıda TÜSİAD Yönetim Kurulu başkanlığına seçilen Sayın Ömer Dinçkök'ün konuşmasının ardından toplantıya şeref konuğu olarak katılan İngiltere Büyükelçisi Sayın Timothy Daunt bir konuşma yapmıştır.

Daha sonra TÜSİAD tanıtıcı filmi izlenmiştir.

TÜSİAD YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

Ömer Dinçkök	(Başkan)
Fahir İlkel	(Başkan Yardımcısı)
Cem Boyner	(Başkan Yardımcısı)
Ali Nizamoğlu	(Muhasip Üye)
Bülent Eczacıbaşı	(Üye)
Bahri Ersöz	(Üye)
Halis Komili	(Üye)
Haluk Özsaruhan	(Üye)
Güler Sabancı	(Üye)
Selçuk Yaşar	(Üye)
E. İhsan Özal	(Üye-Genel Sekreter)

Yönetim Kurulu Yedek Üyelikleri: Sedat Aloğlu, Nuri Akın, Kaya Turgut, Dinç Bilgin, Sinan Tara, Sadi Gücüm, Ahmet Kocabıyık, Ömer Akgerman, Tuncay Özilhan, Pınar Kılıç.

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ

Vehbi Koç (Onursal Başkan)
Nejat F. Eczacıbaşı (Onursal Başkan)

Sakıp Sabancı (Başkan)
Feyyaz Berker (Başkan Yardımcısı)
Melih Özakat (Başkan Yardımcısı)
Şahap Kocatopçu (Başkan Yardımcısı)
Şadi Gücüm (Sekreter)
Ali Mansur (Sekreter)

Eli Acıman, Necati Akçağlılar, Öner Akgerman, Haydar Akın, Nuri Akın, Rüştü Akın, Yıldırım Aktürk, Nejat Basmacı, Hüseyin Bayraktar, Fuat Bezmen, İbrahim Bodur, Osman Boyner, Fred Burla, Üstün Çevik, Nuri Çolakoğlu, Oğuz Dağdelen, Şakir Eczacıbaşı, Ünver Eğrikavuk, Tevfik Ercan, İhsan Erez, Mümin Erkunt, Şinasi Ertan, Ersin Faralyalı, İ. Şevki Figen, Üzeyir Garih, Muzaffer Gazioğlu, Nurullah Gezgin, Necmettin Gökçe, Nihat

Gökyiğit, Emre Gönensay, Erdoğan Gönül, Hasan Güleşçi, Vitali Hakko, Kadir Hasoğlu, Mehmet Huntürk, Kemal Ilıcak, Adnan Başer Kafaoğlu, Jak Kamhi, Burhan Karagöz, Oğuz Karahan, Can Kırac, İnan Kırac, Asım Kocabıyık, Rahmi M. Koç, Nurettin Koçak, Ali Koçman, Ali Nail Kubalı, Nuh Kuşçulu, Mehmet Mermerci, Halit Narin, Talat Orhon, Ergün Özakat, Korkut Özal, İsmail Özdoğuran, Ahmet Özköseoğlu, Raşit Özsaruhan, Hüsnü Özyeğin, Kamuran Sertel, Dündar Soyer, Hilmi Sönmez, Ertuğrul Soysal, Ayhan Şahenk, Mehmet Şuhubi, Fethi Tanalay, Ziya Tansu, Şarık Tara, T. Güngör Uras, Sabri Ülker, Ayhan Ünler, Özdemir Yarar, Selman Yaşar, Mehmet Yazar, Erman Yerdelen, Atilla Yurtcu.

Not: Tabii üyeler ve Konsey Danışman üyeleri ilave edilmiştir.

DENETLEME KURULU

ASİL ÜYELER

İnan Kıraç
Üzeyir Garih
Ali Mansur

YEDEK ÜYELER

Hüseyin Bayraktar
Oğuz Dağdelen
Fethi Tanalay

HAYSIYET DİVANİ

ASİL ÜYELER

Şahap Kocatopçu
Mehmet Şuhubi
Rüştü Akın

YEDEK ÜYELER

Hulusi Çetinoğlu
Fuat Bezmen
Mehmet.Huntürk

1986 yılı, gelişme hızı ve üretimdeki artışlar açısından son altı yıllık piyasa ekonomisi döneminin en başarılı yılı olmuştur.

Genellikle ekonomi politikalarının beş amacı vardır. Cari işlemler bilançosu açığının düşürülmesi, büyüme hızının yüksek olması, enflasyonun kontrole alınması, istihdamın yüksek oranda artırılması suretiyle işsizliğin işgücü arzına oranının düşürülmesi ve gelir dağılımının daha dengeli hale getirilmesi.

1986 yılında beş amacın üçünde açıkça başarı sağlanmıştır. Büyüme hızı daha yüksek bir düzeye çıkarılmış ve büyümenin bir fonksiyonu olarak istihdam olumlu etkilenmiştir. Enflasyon oranı ise yüzde 44.9'dan yüzde 34.6'ya 10.3 puan aşağıya çekilmiştir. 1986 yılında olumsuz gelişmeler göstermiş iki amaç ise cari işlemler bilançosu açığının artması ve gelir

dağılımındaki dengesizliğe önemli bir çözüm getirilememesidir..

Buna karşılık, gelişme hızı ithalatın artmasına ve cari açığın büyümesine yol açmıştır. Büyüme hızının sürmesi için ara malları ve yatırım malları ithalatını arttırmak gerekmiştir. Diğer taraftan yüksek büyüme hızı toplam talebi de arttırdığı için tüketim malı ithalatı da artmıştır. Aynı nedenle ihraç edilebilir malların büyüyen iç talep tarafından emilmesi sonucu, ihracat hem iç, hem de dış olumsuz şartlar sonucu gerilemiştir. İç talepteki genişleme enflasyonun sürmesine neden olacaktır. Talep enflasyonu olarak nitelendirdiğimiz bu süreç maliyet enflasyonu ile birleştiği takdirde 1987 yılının ilk yarısını etkileyecek yeni bir enflasyoncu bekleyiş süreci başlatabilir.

Kamu kesimi hazine bonosu ve devlet tahvilleri yolu ile aşırı borçlanırken, aynı enflasyoncu bekleyişlerle hareket etmiştir.

1986 yılında toplam kamu yatırımlarının önceki yıla göre yüzde 38.6 artışla 4 trilyona yükselmesi hedeflenmişti. Bu yatı-

rımlar içinde KİT'lerin payının yüzde 44.7, konsolide bütçe yatırımlarının yüzde 32.2, mahalli idarelerin yüzde 10.5 fonların yüzde 10.2, döner sermaye yatırımlarının yüzde 2.4 olması planlanmıştı.

Yine 1986 yılında toplam kamu gelirlerinin yüzde 52.1 artarak yaklaşık 9.5 trilyon liraya ulaşması öngörülmüştür. Bunun yüzde 61.5 oranındaki kısmını vergi gelirlerinin, yüzde 13.8 oranındaki kısmını vergi dışı normal gelirlerin, yüzde 24.6 oranındaki kısmını ise faktör gelirleri ve fonların oluşturacağı tahmin edilmiştir.

İç borçlanmanın gayri safi milli hasılaya oranı birçok batı ülkesine göre düşük olmakla beraber iç borç faizlerinin daha riskli alternatiflere göre yüksek saptanması ayrıca devletin para ve sermaye piyasasındaki kaynakların yüzde 90'unu absorbe etmesi ekonomideki likiditeyi tehlikeli biçimde olumsuz etkilemeye başlamıştır. Toplam yatırımlar içinde kamunun payı % 50-60 dolayında olduğu halde Hükümetin para ve sermaye piyasalarında yatırım payının çok üzerinde fonlara el koyması özel sektörün normal gelişmesini açıkça engellendiğini göstermektedir.

1986 yılında dış ekonomik ilişkiler programlanan yönde gelişmemiş, petrol fiyatlarındaki düşmenin ihracata olumsuz yansımaya karşılık petrol ithalatındaki yavaşlama beklenenin altında kalmıştır.

İhracatın yıl içindeki yavaşlama eğilimi aynen devam ettiği takdirde 1985 seviyesinden bir miktar aşağıda kalacağı, yani yaklaşık 7.5 milyar doları pek aşmayacağı, ithalatın 11 milyar doları geçmese bile, dış ticaret açığının 1985 seviyesinin üstünde gerçekleşmesi beklenmektedir.

İşçi döviz girişiindeki ve turizm net gelirlerinde geçen yıla göre bir yavaşlama olması nedeniyle, görünmeyen işlemler fazlalığının dış ticaret açığını kapatmaya yönelik katkısı da azalmış görünmektedir.

Böylece cari işlemler açığı bir önceki yıla göre genişlemiş ve program hedefini ekim itibariyle aşmıştır.

Yabancı sermaye girişinde bir önceki yıla göre ılımlı bir hızlanma vardır. Ayrıca yabancı sermaye içinde dövize çevrilebilir mevduat ve garantisiz ticari borçlardan

karşılanan kesim giderek küçülmektedir. Yıl sonunda bu iki kalemden karşılanan yabancı sermayenin toplam içindeki oranı yüzde 2 olmuştur. Dolayısıyla 1986 yılında net yabancı sermaye girişi rekor düzeyde gerçekleşmiştir.

Dış borçlarla ilgili en önemli gelişme, kısa vadeli borçların toplam içindeki payının yüzde 30 dolayına kadar çıkmış olmasıdır. Kısa vadeli borçların bir kısmını orta vadeli olarak değiştirme gayretlerine bugünden başarılı olduğu takdirde Türkiye'nin borç yapısında önemli bir düzelme sağlanmış ve gelecek garantiye alınmış olacaktır.

Özetlemek gerekirse, ihracattaki gerilemeye ve ithalatın beklenildiği ölçüde yavaşlamamasına rağmen, döviz durumu normal seyrini takip etmektedir. 1987 yılında ihracat, yeni teşvik tedbirleriyle tekrardan 1985 seviyesine çıkarılabilirse dış açıkta ve dolayısıyla dış kredi gereğinde herhangi bir genişleme olmayacaktır.

Aslında önemli politika hataları yapılmadıkça, Türkiye'nin ödemeler dengesi kalemleri önemli döviz sorunları yaratacak

boyutlarda değildir. Buna karşılık, politikalarda her geriye dönüş ciddi darboğazlar yaratabilir.

Uluslararası bankacılık ve iş çevreleri bu nedenle ekonomik sorunlardan çok siyasal gelişmeleri yakından izlemektedirler.

1987 YILI İÇİN TÜSİAD ÖNERİLERİ

Halen OECD ülkeleri enflasyon ortalamasının % 5'in altında seyrettiği nazara alınırsa toptan eşya fiyatları için programlanan % 20 enflasyon hedefinin yüksek tutulduğu söylenebilir.

Ancak, 1987 yılında programlandığı şekilde enflasyonun aşağı çekilebilmesi ve cari işlemler açığının azaltılabilmesi için aşağıdaki önlemlerin alınmasında yarar görülmektedir.

- 1987 yılında enflasyonun program hedefine ulaşması için GSMH'nin yüzde 1,6'sına eşit olan 930 milyarlık bütçe açığının yüzde 50'den fazla düşürülmesi,
- Tedavüle çıkarılan paranın artış hızının öngörülen enflasyon ve yüzde 5 gelişme

hızı varsayımına göre yüzde 25'i geçmeyecek şekilde frenlenmesi,

- Kamu iç borçlanmalarının büyüklüğünü azaltmak, vadelerini uzatmak suretiyle reel faiz gelirin azami yüzde 10 ile sınırlanması ve buna göre kredi faizlerinin düşürülmesi,
- Kamu veya özel sektör yüzde 20 enflasyon hedefine uymayan fiyat yükselmelerinin daha yakından izlenmesi lazımdır.

– İthalat politikası ve fonların büyüklükleri sektör ilgililerine de danışılarak

- Sektörler arası efektif koruma oranları,
- Sektörlerin başka ülkelerdeki koruma durumları,
- Sanayinin yaşı ve iç koruma gerekleri, maliyetleri,
- Sanayinin istihdam açısından önemi,
- Sanayinin stratejik ağırlığı,
- Sanayinin AET'deki müstakbel durumunu,

nazara alarak bir sistem içinde periyodik olarak sağtanmalı ve kriterler açıklanmalıdır.

- Ülkemizde özel yatırım GSMH oranı benzer ülkelere göre nisbeten düşüktür. Uluslararası sanayi ve ihracat gücü oluşturabilmek için yatırım oranlarının yükseltilmesi tedbirleri üzerinde ciddiyetle durulmalıdır.

Bugünkü yatırımların (altyapı ve konut) çoğunlukla döviz yaratma etkileri negatif veya uzun vadeli sermaye hasıla oranları yüksek, uzun vadede istihdam ve gelir yaratma etkileri ise düşüktür. Prodüktif ve istihdam katkısı yüksek, ihracata yönelik yeni yatırımların devreye sokulması yakın gelecek için kritik bir önem arz etmektedir.

Kamudaki finansman sıkıntısını azaltmak üzere halen yüksek vergi ödeyen grup ve sektörler yeni vergiler koyma yerine vergi ve gümrük sisteminde ve yönetiminde reform yapmak suretiyle vergi kayıplarının asgariye indirilmesi olanakları ciddi bir araştırma konusu yapılmalıdır.

Ekonomideki nisbeten büyük vergi kayıplarını önlemek, Türk özel sektörü ve özellikle bankacılığın en az masrafla

**Sayın Nejat Eczacıbaşı'nın
Genel Kurulda Yaptığı
Konuşma**

NEJAT F.ECZACIBAŞI
TÜSIAD
Yüksek İstişare Konseyi
Onursal Başkanı

TÜSİAD Konsey Başkanlığındaki sorumluluğumu bitirerek şükran duygularıyla bu görevden ayrılıyorum.

TÜSİAD düşüncesinin doğduğu günden başlayarak kuruluş çalışmaları içinde bulundum; başarı çizgisinin giderek yükseldiği dönemi hep birlikte izledik ve bu başarıyı gerçekleştiren arkadaşlarımızı beraberce kutladık. Ülkenin politik ve ekonomik kargaşa içinde bunaldığı yetmişli yıllarda, dengeli ve saygı değer kişiliğiyle Sayın Feyyaz Berker, arkadaşları ile beraber güç dönemin başarılı lideri oldu. Bu dönem içinde TÜSİAD'm kuruluş nedenleri topluma anlatıldı ve gene bu dönem içinde, özel teşebbüsün benzer kuruluşlarıyla olumlu ilişkilere girildi.

1980 yılında, ülkemizi yeni bir ortam içinde bulduk. 1970'lerin karmaşık düzeni, politikada bir ara dönem getirmişti. Ekonomide ise, yıllardır savunduğumuz ve özlediğimiz bir yaklaşımın doğduğunu gördük. Bu olağanüstü dönemde TÜSİAD'ı yönetmek kolay olmadı. Ortamın özelliğiyle TÜSİAD amaçlarını bağdaştırmak görevini üstlenen Sayın Ali Koçman başkanlığındaki yönetim kurulunun tutum ve çabalarını överken, sanırım, üye arkadaşlarımla büyük çoğunluğuna tercüman oluyorum.

Şimdi izin verirseniz içinde çalıştığım ve başarısını sürdürmesini içtenlikle özlediğim bu önemli kuruluş ve buna bağlı olarak ülkemizin bulunduğu ortam hakkında görüşlerimi sunmak istiyorum.

1970 yıllarının ikinci yarısından başlayarak seksenler içinde, artan bir oranda, dünyada ekonomik yaklaşımların yön değiştirdiğini ve kişinin eğilim ve girişim gücüne daha çok önem verildiğini izliyoruz. Çin'de, kültür devrimi döneminin kabusundan Deng'in rejimine geçiş; 1956'da Macaristan'ın liberal eğilimini bastıran

Sovyetlerin, bugün o ülkenin ekonomideki başarısını izleme eğilimi; Gorbaçov'un ihtiyatlı fakat çok belirgin biçimde özelleştirme doğrultusundaki çabaları; Avrupa demokrasilerindeki son seçimlerde -Yunanistan hariç- uçlardan ortaya doğru yönelen halk oyu; Güney Amerika'nın iki büyük ülkesi Arjantin ve Brezilya'nın demokratik rejime dönüşmeleri; bunlar, bugün dünyadaki akımların göstergeleridir. Geçen yüzyılın tepki akımı aşırı sol komünizm ve gene ondokuzuncu asrın ölçüsüz kapitalizmi gibi aşırı tutumlar giderek ekonomi tarihinin ders kitaplarında yerlerini alacaklardır.

Ne var ki, eğitimi tamamlamamış ve ekonomik gelişmesi yetersiz ülkelerde görünlülere aldanarak tehlikelerin tümüyle bittiğini sanmak büyük yanılğı olur.

Genel olarak, demokrasi, toplumların kuralları yaşayarak benimsedikleri ve 4 ya da 5 yılda bir, halkın oyuna başvurup onun eğilimi doğrultusunda yasaları düzenledikleri bir rejimdir. Ne yapalım ki, henüz gelişmesini tamamlamamış toplumlarda, demokrasiye rağmen bir takım populist politikacılar ya da şeriatçıların çıkıp eğitil-

memiş bir kalabalığı bazan yanlış yönlerde yozlaştırmaları mümkün olabiliyor. Güney Amerika'nın en zengin ülkesi Arjantin'de Peron adlı bir populistin ortaya çıkıp kalabalıklara dünyayı vad ederek demokratik yollarla iktidara gelip sonuçta o zengin ülkeyi ele kula muhtaç ettiği hâlâ akıllardadır.

Populizm ve gericilikle savaşmanın en çıkar yolu, toplumumuzun eğitilmesidir. Ülkenin gelecekteki güvenliği, doğmalar arasında umudunu yitirmiş bir toplum yerine, yarınımızı eğitilmiş genç kuşaklara teslim etmekle mümkün olabilecektir. TÜSİAD üyeleri gibi hem aydın hem de ekonomik olanaklarla donatılmış bir topluluk elbet bunun herkesten önce bilincindedir.

Geçtiğimiz yıllar içinde, TÜSİAD-Hükümet ilişkileri çok zaman gündeme geldi. Yönetimin bu ilişkilerdeki yetersizliğinden yakındık. Bazan gerçeklerin söylenmesinden çekinildiği eleştirileri ortaya atıldı.

Ben, bir üyeniz olarak, TÜSİAD-Hükümet ilişkilerinin yetersiz olduğuna inanan ar-

kadaşlarımız yanında yerini alıyorum.

Önce, sanırım, bir noktada görüş birliği etmekte yarar var: Demokratik düzende iktidara gelen hiç bir yönetim, kendi başarısına katkıda bulunacak ciddi ve araştırmaya dayalı önerilerden kaçmaz. Bu öneriler, o günkü yönetimin görüş ve yaklaşımlarına bazan bir ölçüde ters düşse bile, eğer sunulan öneri ve raporlar çok ciddi verilere dayanıyorsa, hiç kuşkusuz, yürütme organına etkisini yapar. Ayrıca, hükümet ilişkisi deyince, hep o günün başbakanı ya da en yakın çevresi akla geliyor. Oysa, TÜSİAD, teknokratlara ve o sırada muhalefette bulunan parti uzmanlarına da görüşlerini yansıtmalıdır. Bu ilişkiler yalnız bilgi vermekle sınırlanmamalı, onların görüş ve eğilimleri de alınarak değerlendirilmelidir. TÜSİAD'ın bu görevi yerine getirebilmesi için ise Ankara'da yeterli ve yetkili uzmanlarla donatılmış bir kuruluşun meydana getirilmesini, sorumluluğu üstlenen yeni yönetime önermek isterim.

İbretle ve özenerek izlediğimiz Japon mucizesinin temelinde yatan belkide en önemli etken, o toplumun ekonomik sek-

törünü temsil eden Kaideren'in, yürütme gücünü temsil eden hükümetle yurt yararına oluşturduğu işbirliğidir.

Muhterem arkadaşlar, Türkiye'de yeni ekonomik yaklaşımların yaratıldığı 1980 yılından beri ekonomimiz kuşkusuz büyük aşamalar yaptı. Dünyamız büyüdü, ufkumuz genişledi. Kapalı bir ekonomi ve toplumsal düzenden, dışa açık bir ekonomiye ve modern bir toplum yapısına doğru geçiş dönemini yaşıyoruz. Bu radikal geçiş elbette bazı sıkıntıları beraberinde getirecek ve bu değişimin yö-rüngesine oturabilmesi için bir süreye ihtiyaç olacaktı. Ne var ki, bu süre içinde enflasyonun sağlıklı bir ölçüye inmesi, yüksek faiz politikasının ekonomiye zarar vermeyecek ölçüde bulunması gerekirdi.

İlk günlerini yaşamakta olduğumuz 1987 yılında bunlar ve bunlara benzer bir sıra sorun çözüm bekleyecektir. Bu yıl ödeme zorunda olduğumuz büyük borç; bazı ülkelerin himayeci politikalarının getirebileceği ihracat tikanıklıkları; konjonktörle bağdaşmayan bütçe açığı bunlar arasındadır.

Bunlar ve bunlara benzer sorunlar var da, asıl önemli olan, insanımız ve ülkemizin geleceğine güvendir. Önemli olan, 1923 Türkiyesini bugüne getiren insanımızın yetenekleri, ülkemizin geniş potansiyelleri ve Atatürk'ün gösterdiği yoldur. Bu ilkelere fedakârlık etmediğimiz ve insanımıza politik bunalımlardan uzak çalışma olanağını sağladığımız sürece, bu toplumun başarıyla çözemeyeceği hiç bir sorun yoktur.

Bugün, yönetim kurullarımızdaki arkadaşlarımızın özveriyle yaptıkları ciddi ve tutarlı çalışmalar sonucu TÜSİAD topluma kendini kabul ettirmiştir. Ülkemizi yönetenlerin, ve dış ülkelere gelen yetkililerin TÜSİAD'a verdikleri önem bunun göstergesidir. Basınımız, TÜSİAD'a ilgisini hiç bir zaman esirgemedi. Yerinde yaptığı eleştiriler, çalışmalara olumlu yön vermede yararlı oldu.

Özel teşebbüsün çok değerli temsilcileri huzurunda geçmiş dönemin yöneticilerini saygıyla anıyor, görevi devralacak yeni yönetim kuruluna başarılar diliyorum.

ve daha hızlı dışa açılmasını sağlamak bakımından batı ülkelerinde olduğu gibi yeminli mali müşavirlik kurumunun daha fazla geciktirilmeyerek fiilen faaliyete geçirilmesi lazımdır. Aksi halde, yetişmiş Türk eksperlerce ve TL ile kolayca yapılabilcek vergi kontrol (auditing) hizmetleri için de yabancı firma kiralanması ve döviz giderleri yapılması zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Ayrıca, yeminli mali müşavirlik kurumunun mevcudiyeti Türk para ve sermaye piyasalarının batıya süratle entegre olmaları için önemli koşullardan en önemlisidir. Bu kurum süratle faaliyete geçirilirse Türk mali müşavirleri hazinenin vergi kayıplarını azaltma yanında döviz tasarrufu sağlayacak ve belki de iyi bir ihtimalle yakında müteahhitlerimiz gibi net döviz geliri sağlayan bir sektör oluşturacaklardır. Bu açıdan bu kurumu oluşturma gayretlerini hızlandırmada sayısız yararlar vardır.

GATT Devlet İhalelerinde Uluslararası Rekabet Alanlarının Genişletiyor

Dış ticareti en fazla gelişmiş ũlkeler yıldı 35 milyar dolarlık devlet işlerini dış rekabete amaya karar vermişlerdir. Bu amaçla yabancılara karşı yerli satıcıların haksız bir şekilde kayrılmalarını zorlaştıracak, ihalelerdeki kısıtlayıcı şartları azaltacak ũlkeye ũzgü özel prosedürlerin kontrolünün kamuoyuna açık tutulmasını sağlayacak tedbirlere ynelinmektedir.

Ayrıca Leasing, kiralama ve ekipmanın taksitli alınıyla ilgili işlemlerde kamu kurumları uluslararası kurallara tabi olacaklardır. Bu değişikliklere hũkũmetlerin milli yasa ve ynetmeliklerinin uyumlu bir hale getirilmesinin zaman alacağı dũřũnũlerek uygulamaların 1 Ocak 1988'den itibaren başlatılması kararlaştırılmıştır.

ABD, AET ve Japonya GATT hũkũmleri çerçevesinde hazırladıkları Devlet Tedarik Anlaşmasının kapsamını genişletmek için 2 yıldır sũrdũrdũkleri toplantılar sonunda gũrũřbirliėine varmışlardır.

Ayrıca bu anlaşmanın içeriğini genişletmeye yönelik 2 ayrı program başlatılmaktadır. Bunlardan biri anlaşmanın kapsamına henüz dahil olmayan telekomünikasyon sahasını inceleyecektir.

Program aynı zamanda devletleştirilmiş şirketlerin kısmen özelleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan sorunları incelemektedir. Diğerleri ise hizmetler ile ilgili devlet ihalelerini etüd edecektir.

Aşağı yukarı 20 ülke ihalelerde son başvuru tarihlerini uzatarak yabancı teklif sahiplerinin rekabet olanaklarını arttırmışlardır. İhalenin ilan edildiği tarihten itibaren 30 gün olan teklif alma süresi 40 güne çıkarılmıştır.

Anlaşmaya tabi devlet alımlarının değeri 150.000 SDR (180.000 dolar)'dan 130.000 SDR'a düşürülmektedir. Yeniden ihale açma şartları daha da sıkılaştırılarak devlet kurumlarının alımları zaman içinde yavaş yavaş anlaşma kapsamının dışına çıkma yolları sınırlanacaktır.

İhalelerde teklif veren firmaların seçilme kriterleri bundan böyle denetime daha açık olacaktır.

Kaynak: Financial Times,

Trafik emniyeti hususunda hiçbir zaman alınan tedbirler yeterli olmamıştır. Ulaştırma Bakanlığı trafik kazaları istatistikleri her ne kadar rahatlatıcı olursa olsun ölüm vakalarının 1982 Pentecote bayramının eşdeğer dönemine oranla azalması ve Mayıs ayında % 15 oranında azalmasına rağmen alınan tedbirler yeterli değildir. Bununla birlikte 1982 Ağustos'tan itibaren yol kurbanlarının sayısının % 5 oranında azaldığı bir gerçektir.

1960 yılından beri kazalarda hayatını kaybedenlerin sayısının 287.000'e ulaşması 80 milyar Frank'lık bir maddi yük oluşması, yetkilileri bugün doğan her 6 çocuktan 1'inin ilerde kazalarda ölmesi veya sakat kalması endişesiyle duruma el koymaya itmiştir. 31 Temmuz 1982 tarihli olayın şoku bu çabaları katmerleştirmiştir.

Öte yandan toplu ulaşım ile ilgili yeni bir yönetmelik kazadan 1 ay evvel açıklanmıştı. Daha sonra Charles Fiterman trafik komiserlerine çocukların toplu taşınmasıyla ilgili yol güvenliği ve çalışma düzenlemelerine ait direktifleri göndermiştir. 4 Ağustos tarihindeki Bakanlar Kurulu kararıyla daha evvel kamyonlara uygulanan yolun ancak en sağ 2 şeridini kullanma zorunluluğuna tüm toplu taşıma araçlarının da dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Daha sonra 29 ve 30 Temmuz 1983 gibi yazın en "hareketli" günlerinde otobüslerin trafiğe çıkması men edilmiştir. Aynı şekilde SNCF çocukların tatil yerlerine güvenli bir şekilde ulaştırılmaları için alternatif öneriler getirmiştir.

Bütün bu önlemler sadece otobüslere yönelik değildir elbette. Otobüsler gibi 10 tondan ağır çeken kamyonlar önümüzdeki yıldan itibaren maksimum hızlarını sınırlayabilecek bir aygıtla donanmış şekilde imal edeceklerdir. Bütün taşıt araçları da geçen sonbahar uygulamaya konulan yağmurlu havalarda çeşitli hız kısıtlamalarına uyma zorunluluğuna tabidirler.

Bay Charles Fiterman tarafından "Beau-

ne Kazası" ile ilgili soruşturma görevi verilen Sayıştay üyesi Bay Rene Vacquermeyn aynı zamanda ulaşım işleri Yüksek Konseyi Başkanıdır- birkaç yüz sayfalık şehirlerarası yolların enfastrüktürü Kaza Yardım Organizasyonu ve trafiğin akışının temini ve güvenliği, hafif ve ağır vasıtaların sürücülerinin kalifikasyonu ile ilgili 66 öneriyi içeren bir rapor hazırlamıştır.

M. Mayet liderliğindeki grup ise kamyonlarla ilgili 354 sayfalık bir rapor hazırlamıştır.

Öte yandan okul döneminde ehliyete ön hazırlık mahiyetinde bir "çıraklık lisan-sı" çalışması devam etmektedir.

Trafik ikaz işaretlerinin de çağın gereklerine uyacak şekilde şu anda aşırı miktarda olan sayılarının azaltılması ve sinyaller arasındaki tutarlılığın sağlanmasına yönelik çalışmalar da devam etmektedir.

Bakanlıklararası Komite kazaların giderek ciddileşmesi karşısında "sosyal bütünlük" içindeki girişimlerin önleyici etkisinin farkındadır. Dolayısıyla bu problem karşısında tüm araç sürenlerin -sade-

ce ihtisas sahibi kimseler değil- durumun ciddiyetinin bilinci içinde olmalarını sağ-
layacak girişimleri desteklemektedir.

Bu çerçevede bazı somut girişimler ortaya
ıkmış bulunmaktadırdır.

REAGIR Programı: Bu program ere-
vesinde her lmcl kaza buna benzer du-
rumların tekerrürünü önleyici tedbirlere
ortam hazırlayacak idari ve teknik bir so-
ruşturmayı öngörmektedir. Dolayısıyla
kazanın vuku bulduğu ortam şartları de-
taylı bir şekilde incelenecektir.

- Yol güvenliği mukaveleleri: Hükümet
kendi coğrafik limitleri içinde yer alan
kazalarda ölenlerin sayısını her yıl % 10
azaltmaya yönelik programların gerçek-
leştirilmesinde 50.000'den fazla nüfuslu
kentlere ve idari bölgelere mali olarak
destek sağlamaktadır.
- İdari bölgelerin yol güvenliği programla-
rı: Kendi yol yapımı bütçesinin en az
% 10'unu teşkil etmek kaydıyla, yre-
sel yol ağını daha etkin ve güvenli hale
getirmeye yönelik programlara karşın,
devletle bu bölgede bulunan esas kara

yolları ağı için paralel bir çalışma içine girmeyi yüklenmektedir.

Ancak sürücü düşünülmeden sadece yol şartlarını iyileştirerek önlem almanın yetersiz olabileceği düşüncesiyle bakanlıklar arası komite sürücülerin kontrolü çerçevesinde önlem ve müeyyide arasında denge sağlama doktrinini geliştirmektedirler.

Kaynak: Le Monde.

Türkiye'de 1985 yılında 2 milyonu aşkın turist gelmiştir. Bu sayı 1976'da 1 milyon civarındaydı. 9 yıllık dönemde turist sayısı bazı yıllarda azalmış bazı yıllarda da artmıştır. Artış esas olarak son 3 yılda gerçekleşmiştir. Bu dönemde gelen turistlerin yıllık yüzde 6.7'lik ortalama bir hızla arttığı görülmektedir (Tablo 1 ve 1 a).

TABLO 1
TÜRKİYE'YE GELEN TURİST SAYISI
(.1000 adet)

Yıl	Toplam Turist Sayısı	Yıllık Artış (%)
1976	1222.5	
1977	1313.2	7.42
1978	1194.3	-9.05
1979	1102.0	-7.73
1980	1057.3	-4.06
1981	1158.1	9.53
1982	1148.4	-0.84
1983	1506.5	31.18
1984	1855.4	23.16
1985	2190.2	18.04

TABLO 1 a
YURTDIŐINA GİDEN TURİST SAYISI
(1000 adet)

Yıl	Toplam Turist Sayısı	Yıllık Artış (%)
1981	1793.9	—
1982	1861.2	3.75
1983	2049.1	10.10
1984	2073.9	1.21
1985	1848.7	-10.86

TABLO 2
GELEN-GİDEN TURİST ORANI (%)

Yıl	Gelen/Giden Oranı	Yıllık Artış (%)
1981	64.56	—
1982	61.70	-4.42
1983	73.52	19.15
1984	89.46	21.69
1985	118.47	32.42

Buna karşılık ülkemizden yurt dışına giden turist sayısı da 1985'de 2 milyona yaklaşarak 1.8 milyon olmuştur. Çeşitli yıllarda gelen-giden turist oranı incelendiğinde 1981'den sonraki dönemde ilk kez 1985 yılında ülkemize gelen turist sayısı ülkemizden yurt dışına giden turist sayısını aşmıştır. 1981'de dışarı çıkan 100 kişiye karşılık 65 kişi ülkemize giriş yaparken, 1985'de bu sayı 118 kişiye ulaşmıştır (Tablo 2).

Ülkemize gelen turistlerin seyahatlerinde öncelikle hava yolunu seçtikleri daha sonra da kara (yüzde 33.3) ve denizyollarını (yüzde 25.1) tercih ettikleri anlaşılıyor. Demiryolu (yüzde 2.3), en az kullanılan ulaşım ağı konumundadır (Tablo 3). Öte yandan, aynı yıl (1985) giriş yapan turistlerin çoğunluğunun, yüzde 56.7'si, ülkemize eğlence, gezi ve ziyaret amacıyla geldiği ifade edilmektedir. Bilimsel amaçlı toplantılar ve iş gezileri azınlığı oluşturmaktadır. Buna karşılık, ülkemizden dışarı gidenlerden çoğunluğun, yüzde 44, çalışma amacıyla seyahat ettiği görülüyor. İş ilişkileri nedeniyle çıkış yapanların yüzde 6 ile nispi olarak bu amaçla gelenlerden oldukça yüksek olduğu ve eğlence, gezi

ve ziyaret amaçlı turistlerin de benzeri şekilde gelenlerden daha az bir yüzdeye (yüzde 6) sahip olduğu belirlenmektedir (Tablo 4).

Ülkemize gelen turistler ülkeler itibariyle çeşitlilik göstermektedir. Gelen turistlerin yüzde 14.7'si B. Alman olup en üst sırada yer almaktadır. ABD'li turistler yüzde 9.4, Fransızlar yüzde 7.6, İngilizler de yüzde 6.8 ile ilk sıralardaki diğer Batılı turistleri oluşturmaktadır. Türkiye'ye gelen İran'lıların sayısı ise toplam içinde yüzde 9.8'lik bir düzeye ulaşmıştır.

1985'de ülkemizden dışarı gidenler arasında işgücü arzı nedeniyle B. Almanya'ya gidenler toplamın yarısını (yüzde 51.7) oluşturuyor. Diğer Batı ülkelerine gidenler gelen turistlerde olduğu gibi çoğunluğu oluşturmamaktadır. Ancak, Fransa ve Hollanda'ya işgücü gönderilmesi nedeniyle bu ülkelerin payı sırasıyla yüzde 4.3 ile yüzde 4.9'dur. Aynı nedenlerle S. Arabistan'a gidenler yüzde 5.4 ve İran'a gidenler yüzde 7.7 ile ön sıralarda yer alıyorlar. (Tablo 5 ve 5 a).

TABLO 4)
GELEN TURİSTLERİN ULAŞIM TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMI (1000 Adet)

Yıl	Hava Y.	Pay(%)	Kara Y.	Pay (%)	Deniz Y.	Pay(%)	Demir Y.	Pay(%)
1976	418.1	34.20	290.3	23.75	468.3	38.31	45.8	3.75
1977	378.5	28.5	364.8	27.78	494.8	37.68	75.1	5.72
1978	400.0	33.49	220.0	18.42	508.2	42.55	66.1	5.53
1979	356.2	32.32	209.3	18.99	479.3	43.49	57.2	5.19
1980	282.5	26.72	186.5	17.64	522.6	49.43	65.7	6.21
1981	374.0	32.29	233.0	20.12	525.4	45.37	25.7	2.22
1982	400.7	34.89	313.3	27.28	400.5	34.87	33.9	2.95
1983	564.5	37.47	422.0	28.01	493.1	32.73	26.9	1.79
1984	738.2	39.79	509.4	27.45	578.7	31.19	29.1	1.57
1985	863.1	39.41	728.8	33.28	548.8	25.06	49.5	2.26

TABLO 5
1985 YILINDA
TÜRKİYE'YE GELEN TURİSTLERİN
SEYAHAT NEDENLERİ

Seyahat Nedeni	Turist Sayısı	Toplamda Payı (%)
24 saatten az kalanlar	404.8	18.48
Eğlence, gezi, ziyaret	1242.1	56.71
Sportif ilişkiler	19.1	0.87
İş ilişkileri	63.6	2.90
Kamu hizmeti	32.9	1.50
Konferans, seminer, toplantı	6.1	0.28
Eğitim, staj	9.6	0.44
Çalışma	4.2	0.19
Diğer	299.3	13.67
Refakat	108.5	4.95
Toplam	2190.2	100.00

TABLO 5 a
1985 YILINDA
DIŞ ULKELERE GİDEN TURİSTLERİN
SEYAHAT NEDENLERİ

Seyahat Nedeni	Turist Sayısı	Toplamda Payı (%)
Hac	1650	0.09
Eğlence, gezi, ziyaret	289119	15.64
Sportif ilişkiler	2166	0.12
İş ilişkileri	118203	6.39
Kamu hizmeti	24031	1.30
Konferans, seminer, toplantı	5616	0.30
Eğitim, staj	50726	2.74
Çalışma	816167	44.15
Diğer	287848	15.57
Refakat	253176	13.69
Toplam	1848702	100.00

TURİZM GELİR - GİDER ORANI (%)

Yıl	Gelir/Gider Yıllık Oranı	Artış
1983	329.6	—
1984	197.8	-39.9
1985	338.5	71.1
1986 (Ekim)	307.5	-15.6

* 1986 Ekim - 1985 Ekim oranıdır.